

lectal ha servat algunes deixalles de l'ús llatí de modest abast. En els nostres Pirineus centrals, sobretot, el mot es podrà dir també dels rius importants (a Tavascan em deien que la Noguera és «un *riyu* molt fondo», 1934), però també ho apliquen als corrents d'aigües que davallen de curtes valls secundàries; generalment, però, d'aigua abundosa: el que passa per Tor de Vall Ferrera, neix poc més amunt, i en diuen *lo riu de Sæmfons* (CENTUM FONTES) o *del Port Negre* (1932); en particular a la vall de Baïasca (afi. de la Pallaresa, poc en amunt de Llavorsí) donen aquest nom a veritables rierols i xaragalls: el *Riu de Cansabrido*, barranc que neix no gaire lluny del poble, i encara ho són menys el *Riu dels Horts*, *el dels Prats de Tròc*, no gaire més un dels que vénen de l'ermita de St. Bartomeu. *riu* (o *barranc* indiferentment) de l'Estanyo (1964)

Sovint contret, allà com pertot el País, en *Rr-*, *Re-* (*Reclar*, *Repiaix*, *Revardit*, *Relapieso*; *Relat RIVUS LATUS EntreDL 1*, 80 etc.) i fins *Ru-*: per ex. a Cabde-lla igual se sent *Ruquerna* (*řukųérna*) que *Riquerna* (< GOVERNA = CAVERNA) ⁴ A l'Alt Aragó s'havia usat una forma *rigo*, amb -g- secundària antihiàtica (així en un doc de l'a. 1300, p. p. Nav. Tomás, *D. Ling Ar*); avui s'ha tornat *rio* per influència castellana (Bielsa i fins Benasc, parlant del Cinca i l'Ésera, 1965); la toponímia hi ha servat formes antigues contretes amb nom propi, p. ex a la Vall de Jaca-Campfranc, a Villanúa, el que baixa de Lierde es pronuncia avui *Revullerde*, dissim d'un antic *Ri(v)u-lyerde* (1966). A la Ribera d'Ebre anomenen *rius* els reguerons que fan les teules posades a continuació unes d'altres, conduint aigua a una cisterna: a Ascó (1936) vaig veure una cisterna de 18 «rius», formats per altres tants reguerons.

DERIV : *Riuada* [1880]: «-- Gertrudis mira aquell Cor / --- / al raig de l'aygua sonor; / y s'adolla la *riuada* / com en dies de desgel, / en melliflusa cascada, / com d'un cel a l'altre cel», Verdàguer (*Somni de St Joan xv*, v. 9, *O C Pop* vi, 48); «a l'Ebre --- els tamaris, la *riuada* els ha sobtat ---», Coromines (*Silèn XVIII*, *O C*, 96a9); abans es deia *riada* [Lab. 1840], forma usada encara per NOLLER, i és la que se sent encara en els nostres Pirineus centrals (Tor, Areu, Farrera, com a traducció de 'avinguda o revinguda d'un riu': «quan baixa una *řiada* l'aigua é bruta» Tavascan, 1934); la forma amb -u- s'estén en canvi fins al P. Val, i si bé allí recentment ha pogut pronunciar-se la *ř* com a fricativa labiodental: un pont del Palància em deien a Torres-Torres que se l'havia emportat una *řivá* molt forta» (1961). *La Ruá* és el títol d'una novella d'Abelard L. Teruel (València 1909; cf. Blasco Laguna, *Estudis d Lit Val* 1859-1936, p. 66).

Riuet [Belv.]: que en el Maestrat esdevé *riuè* («el *řibéa* de la Balaguera» i el «del Pontet» a St. Mateu, 1961). *Riuellet*

+*Riaix* 'rec', «seguiu per allà i tireu per on baixa un *řiá*» Orís (1954). *Rial* m., 'petita vall afluent': és terme poc estès comarcament però avui molt vivaç a tot el Maresme, almenys de Mataró enllà, i ho havia estat en el Rosselló: el sento sovint sobretot a Calde

tes, Arenys de Mar i de Munt, Canet, i Sant Iscle de Vallalta, ja no gaire des de Sant Pol a Tordera, zona on *řot* torna a ser predominant (a Arenys de Munt mateix es vacilla, per ex. entre *řial* i *řot* per anomenar el de Can Puig, 1930-36); enlloc tant com en les terres d'Arenys i Canet; «Arribaven pels *řials* lladrucs llunyans dels gossos, / de les altes masies de la nit»; «Aquesta mar, Sinera, / turons de pins i vinya, / pols de *řials*; no estimo / res més ---!», *Cementiri de Sinera* II, 1946, S. Espriu, que en parla sovint, amb accent commogut, a tota la seva obra poètica, com si sentís venir aquest moment en què ja hi reposa l'altíssim escriptor. «A Caldetes la casa del Marquès de Comillas i la del meu pare estaven separades, i ho estan, per un *řial*; aquest *řial*, insignificant, és la divisòria entre el bisbat de Bna. i el de Girona», Joaq. M.ª Nadal, *Cromos de la vida vuitcentista*, Bna. 1946, p. 51.

En el Rosselló fou antic si bé aviat amb propensió a quedar congelat en la toponímia: «cum torrente del *řial*» Vinçà a. 1393, «loco vocato al *Řial* del Prat --- affrontat cum *řiallo* ---» a. 1375, si bé altres vegades apareix en formes un poc diferents, potser inseparables d'aquesta «in aqua del *Řeal*» Vinçà 1264, i *řigal* algú aviat cap a Cerdanya; a l'alta Cerdanya també algun cop trobo *řival* 'xaragall, torrent', com ara per anomenar el de *Riet-Vià* a Odelló (1959). D'allà estant s'estenia molt endins del Migdia de França, sobretot pel Llenguadoc.

A l'Aude, *Le Řial*, nom de sengles «ruisseaux» dels termes de Ginoules i de Bram (el d'aquest anomenat *Regale* o *ad Rugale* en docs. de 1315 etc.); el rierol del terme de Bizanet avui dit simplement «Le Rieu» porta el nom de «in ipso *Reale*» l'any 965, i *Le Řial* 894-1500; altrament en el *Dict. Topographique* de Sabarthès compto dins aquest dept. sis «ruisseaux» dits *Le Řegal*, dos o tres dels quals apareixen com *Le Řial* en docs. de 1177-1500 i de 894-1500. Hi ha allà també dins aquest dept. en la comarca del Lauraguès, 17 casos de llocs anomenats *Le Řival*, que no sé si l'autor defineix prou bé: «expression qui a la valeur de condamine, propriété, avec ou sans le nom du propriétaire foncier».

Es deu prolongar més o menys pels altres departaments llenguadocians dret al Nord (en els quals no disposem de *Dictionary Topogr*), fins al Cantal, on també es troba, almenys en docs. del S. XVI: «*Le řial-Blanquet*» a. 1527, nom del t. de Bredon, avui ruisseau dit *Las Costes*, *Le řial des Amoures* a. 1558, ruis. del t. de Maurines, avui dit *L'Amourouze* (Amé, *Dict. Top*). També en els dominis fiprovi. i piemontès hi ha bon nombre de corrents designats amb formes que semblen reflectir un tipus *RIVALIS (o RIVUS), dels quals van tractar L. Gauchat en els *Mélanges Duraffour*, 54-58, i el mateix Duraffour en *VRom*. VI, 297-299

+*Riatjar-se* 'l'aigua emportar-se i arrabassar la terra deixant les roques nues': «*carants* són unes *llaus* que s'han *řiağat*» Gulp de la Conca (1957). +*Rioleta*: «desagües o alcantarillas exteriores: *ista rioleta ye mol pierca* 'esta alcantarilla está muy sucia'», Benasc (Fer-